

ผ้าทอวังเต่า : แนวทางการส่งเสริมผ้าทอพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า
ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

WOVEN FABRIC OF WANG TAO: GUIDELINES FOR PROMOTING LOCAL FABRIC
WEAVING AT THE WEAVING CENTER IN KHAO RO SUB-DISTRICT, THUNG SONG
DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT.

นิตยา คำสีสุข¹ สุธิรา ชัยรักษา เงินถาวร² เตโช แชน้ำแก้ว³ เมธิรา ไกรนที⁴
Nittaya Damsisuk¹ Suthira Chairuksa Ngoenthaworn² Daycho Khaenamkhaew³
Maytira Krainatee⁴

¹สาขาวิชาการพัฒนาชุมชน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹Community development, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University

E-mail c_sutira@hotmail.com, Daycho_kha@nstru.ac.th

Received October 29,2020
Revised November 16,2020
Accepted December 9,2020

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิธีการทอผ้าพื้นบ้าน ศึกษาปัญหาและอุปสรรค
การทอผ้าพื้นบ้าน และเพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชนวังเต่าศูนย์ส่งเสริม
อาชีพทอผ้า โดยใช้ระเบียบการวิจัยเชิงคุณภาพประชากรเป้าหมาย ได้แก่ สมาชิกกลุ่มทอผ้า ผู้ส่งเสริม
และสนับสนุนรวมจำนวน 18 คน เครื่องมือ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และการสังเกตแบบมีส่วนร่วม
และนำข้อมูลมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการศึกษาพบว่า วิธีการทอผ้าพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ประกอบด้วย
1) การเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์เครื่องมือในการทอผ้า คือ กี่ ฝีม กระสวย และอุปกรณ์ที่เป็นส่วนทำ
ให้การทอผ้าได้อย่างเรียบง่าย 2) การลอกกาวยไหมทั้งเส้นพุ่ง เส้นยืน โดยใช้วิธีการใช้สารธรรมชาติ
การลอกกาวเพื่อที่จะให้ไหมเกิดคุณภาพที่ดี 3) การเตรียมฝีมทอผ้าการร้อยผ่านช่องฟันหวีแต่ละช่อง
4) การย้อมเส้นไหมยืนการย้อมไหมให้เกิดประสิทธิภาพ 5) การหลอมสายไหมการนำเส้นไหมมาปั่น
เป็นด้าย และ 6) การทอผ้าการใช้ส่วนของร่างกายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ทอผ้า ปัญหา และอุปสรรค
การทอผ้าพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ประกอบด้วย 1) ปัญหาด้านวัตถุดิบ หรือที่รับมาจะที่อื่น
ทำให้เส้นไหมขาดคุณภาพ ทำให้ในการนำไปทอเกิดปัญหาคุณภาพของผ้า 2) ปัญหาด้านการจำหน่าย
และการตลาดการส่งออกของสินค้าชิ้นซ้าจึงทำให้การส่งออกนั้นน้อยลงเพราะไม่พร้อมในเรื่องของ
การตลาด 3) ปัญหาด้านต้นทุนการผลิต ด้วยอุปกรณ์มีราคาสูง และแนวทางการส่งเสริมการทอผ้า
พื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมจำหน่ายทางการตลาดการที่ผู้นำ
ชุมชนได้นำสินค้าของกลุ่มนั้นออกไปโชว์งานต่าง ๆ 2) ควรมีทุนจากกลุ่มกองทุนหมู่บ้านเข้ามา
สนับสนุน 3) ส่งเสริมการออกแบบลวดลายการนำลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์มาใช้ในการออกแบบ

คำสำคัญ

ผ้าทอพื้นบ้าน, การส่งเสริมอาชีพ

ABSTRACT

This research aims to: 1) study the local fabric weaving process, examine the problems and obstacles of local fabric weaving, and study ways to promote local fabric weaving at Wang Tao Community Weaving Center. This is a qualitative study and the informants. Using quality research protocols for the target are 18 center members and sponsors. The research instruments include an interview form and a participant observation form and descriptive statistics is used for data analysis.

It was found that the weaving process of Wang Tao Community Weaving Center include: 1) Weaving material and equipment preparation, including looms, reeds, shuttles, and other tools that make it easy to weave, 2) degumming warp yarns and weft yarns using natural substances to produce good quality silk, 3) reed preparation including inserting to weave the threads into each gap of reed teeth, 4) warp silk yarn dyeing for efficiency, 5) silk boiling and spinning, and 6) weaving, which including using body parts for weaving. Problems and obstacles of local fabric weaving at Wang Tao Community Center included 1) raw material purchased from suppliers, including silk that lacked quality, which resulted in poor quality products, 2) delays in the delivery of goods due to a lack of marketing knowledge, and 3) production costs including expensive equipment. Ways to promote local fabric weaving at Wang Tao Community Weaving Center included: 1) promoting the local products by helping community leaders display their products at various fairs, 2) being financially supported by village funds, and 3) encouraging weavers to use unique silk patterns.

Keywords

Locally-woven textile, career promotion

ความสำคัญของปัญหา

ผ้าเป็นปัจจัยที่สำคัญที่มนุษย์ใช้ในการดำรงชีวิตนอกเหนือจากอาหารที่อยู่อาศัย และยารักษาโรคในสังคมเกษตรกรรมตั้งแต่บรรพกาล การทอผ้าเป็นงานศิลปะของคนที่มีคติสูงที่ต้องใช้ทั้งความขยันความอดทน ความพยายาม และความประณีตละเอียดอ่อน ผ้าทอกับการดำรงชีวิตยังคงมีบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมนอกจากบทบาททางการค้ายังมีการใช้ผ้าในประเพณีและพิธีกรรมต่าง ๆ (วิวัฒน์ จุฑะวิภาค, 2555) ได้เกิดขึ้นในภูมิภาคของประเทศไทยมาช้านานในการทอผ้าเป็นการกระทำให้ลวดลายบนผืนผ้าในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งที่ซับซ้อน และไม่ซับซ้อน และจนกระทั่งได้มีการคิดค้นวัสดุจากการทอจากพืช หรือจากส่วนต่าง ๆ ที่สามารถนำมาแปรรูปเพื่อนำมาเป็นสินค้าได้เพื่อสร้างรายได้ และประหยัดค่าใช้จ่ายต่อการแปรรูป

การทอผ้านั้นมีมาตั้งแต่สมัยอาณาจักรศรีวิชัย ในภาคใต้ได้มีผ้าทอพื้นบ้านมีการทอผ้าที่มีลวดลายที่เรียบง่ายไม่มีความซับซ้อนสื่อความหมายได้ง่าย (อัมพร ศรประสิทธิ์ และคณะ, 2547) และมีภูมิปัญญาในการคัดสรรวัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการทอ ซึ่งในปัจจุบันยังคงเหลือ การทอผ้าในบางพื้นที่ยังคงเหลือสภาพที่เป็นอาชีพของชุมชน ลักษณะการทอเมื่อก่อนจะเป็นแบบแรงงานมากกว่าการรวมกลุ่มการขายเพราะเมื่อก่อนจะใช้ชีวิตในการทอในลักษณะที่ไม่ได้มีการรวมกลุ่มขึ้นมาแตกต่างกับสมัยนี้ที่มีการรวมกลุ่มขึ้นมาภายในชุมชน ผู้คนก็สามารถมีรายได้เพิ่มขึ้น และสะดวก นอกจากนี้ยังแสดงออกถึงศิลปหัตถกรรมสังคมของผู้ทอการทอผ้าเป็นวิธีการดำรงชีวิตของชาวบ้านที่แตกต่างกันไปตามสภาพที่อยู่ของชุมชนผ้ามีความสำคัญสำหรับผู้คนส่วนใหญ่ในการใช้ชีวิตประจำวันมากขึ้น (อุบลศรี อรรถพันธุ์, 2554) ซึ่งการทอผ้าสมัยก่อนเป็นการผลิตเพื่อใช้เองในชุมชน และเพื่อการผลิตไว้เป็นการค้าที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ, 2537)

สำหรับผ้าทอในศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้าวังเต่า นั้นมีความแตกต่างกับจากที่อื่น คือเป็นการทอด้วยมือของชาวบ้านที่ได้นำที่กระตุกเข้ามาใช้ที่เกิดเป็นงานฝีมือที่ทอด้วยความประณีต มีสีสัน ลวดลายที่สวยงาม สวมใส่สบาย และยังระบายความร้อนได้ดีสามารถใช้กับเครื่องซักผ้าได้ โดยที่ไม่เกิดสีตก เพราะเป็นการนำเส้นไหมที่มีคุณภาพเข้ามาทอมีราคาเนื้อผ้าที่ไม่แพงจึงทำให้ผู้คนจากภายนอกเกิดความสนใจ และมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของชุมชนภายนอกจึงได้กลายเป็นสินค้าโดดเด่นในชุมชนที่มีการนำภูมิปัญญาในการทอผ้าที่มีการสืบทอดมาจากบรรพบุรุษมาบวกกับแนวคิดริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ของทางกลุ่มทอผ้ามาสร้างสรรค์เป็นผลงานที่มีคุณค่าอีกทั้งเป็นการสร้างงานสร้างรายได้ แก่คนในชุมชนทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ของชุมชน

ดังนั้นผู้วิจัยต้องการศึกษาเรื่อง ผ้าทอวังเต่า: แนวทางการส่งเสริมผ้าทอพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชในด้านวิธีการทอผ้าวังเต่ากับปัญหา และอุปสรรคในการทอผ้าวังเต่า และแนวทางการส่งเสริมการทอผ้าวังเต่า ทั้งนี้เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิธีการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชนวังเต่าศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาปัญหา และอุปสรรคการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชนวังเต่าศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชนวังเต่าศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร มีกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งสิ้น 18 คน ได้แก่กลุ่มสมาชิกในกลุ่มทอผ้า จำนวน 15 คนและ กลุ่มผู้ที่ส่งเสริม และสนับสนุนในการทอผ้า ได้แก่ ผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 1 คน ตัวแทนคณะกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 1 คน และตัวแทนลูกค้า จำนวน 1 คน โดยเลือกจากบุคคลที่มีการติดต่ออย่างต่อเนื่องจากกลุ่มการทอผ้า
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีเครื่องมือรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 2.1 แบบสัมภาษณ์ เป็นแนวคำถามที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ เพื่อต้องการเก็บบันทึกข้อมูลในการวิจัย และพร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลได้มากที่สุด และตรงประเด็นมากที่สุด
 - 2.2 การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยการสังเกตแบบมีส่วนร่วม เป็นการสังเกตที่ผู้สังเกตเข้าไปทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มที่ถูกศึกษา เป็นการสังเกตในขณะที่ผู้วิจัยกำลังสัมภาษณ์
 - 2.3 เครื่องบันทึกภาพนิ่ง เป็นการใช้กล้องจากโทรศัพท์มือถือเพื่อถ่ายรูปประกอบในวิจัย
3. การเก็บรวบรวมมีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้
 - 3.1 สัมภาษณ์ในพื้นที่ในชุมชนบ้านวังเต่าเพื่อศึกษาข้อมูลเบื้องต้นก่อน หลังจากนั้นจึงไปสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มทอผ้า
 - 3.2 สร้างความสัมพันธ์ และแนะนำตัวเบื้องต้น เพื่อนำไปสู่การปรับตัวให้เข้ากับผู้คนในกลุ่มทอผ้า พร้อมทั้งสอบถามข้อมูลเบื้องต้น
 - 3.3 ประสานงานโดยการขออนุญาตจากหัวหน้ากลุ่มทอผ้า หรือสมาชิกในกลุ่ม เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลรายละเอียดแบบเจาะจง โดยมีการนัดวัน เวลา และสถานที่ จากนั้นผู้วิจัยก็ได้เก็บข้อมูล และรายละเอียดแต่ละประเด็นโดยพบปะพูดคุยกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมถ่ายภาพประกอบ
 - 3.4 รวบรวมวิเคราะห์ สรุปผล และหากปรากฏว่าขาดรายละเอียดข้อมูลส่วนใด ก็ไปเก็บข้อมูลเพิ่มเติม
4. การวิเคราะห์ข้อมูล มีการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ผู้วิจัยก็ได้ทำการวิเคราะห์เพื่อหาข้อเท็จจริงกับข้อมูลที่ได้อ่าน และนำข้อมูลที่เป็นจริงมาวิเคราะห์เชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

1. วิธีการทอผ้าพื้นบ้านในชุมชนวังเต่าศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอร่องสูง จังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยดังนี้

1.1 ขั้นตอนในการเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์นั้นทางกลุ่มต้องมีการเตรียมไว้ให้มีความชัดเจน และทางกลุ่มก็จะรู้ว่าสิ่งที่เราต้องเตรียมมีอะไรบ้างเครื่องมือในการทอผ้าด้วยมือ คือ กง แคน กระสวย ไน ไม้เหยียบทุก หลอดด้าย ก็ทอผ้า และอุปกรณ์ที่เป็นส่วนทำให้การทอผ้าได้อย่างเรียบง่ายที่เกิดลวดลายที่มีความพึงพอใจต่อลูกค้าที่ได้เข้ามาเยี่ยมชมในทางศูนย์ของทางกลุ่ม

1.2 ขั้นตอนในการลอกกาวยไหมนั้น เป็นขั้นตอนในการลอกที่เกิดจากความถนัดของผู้คนในกลุ่มที่จะเตรียมขั้นตอนของการทอผ้า เพื่อให้ผ้าที่ออกมาจะมีลวดลาย และการนำไปใช้ประโยชน์ได้ดีเพื่อคุณภาพต่อการใช้งานตามงาน และช่วงเวลาต่าง ๆ ในการสวมใส่สามารถดึงดูดใจผู้คนที่เข้ามาได้มากที่สุดในการลอกกาวยไหมมีผลต่อผ้าเป็นอย่างมาก

1.3 การเตรียมฟืมทอผ้าการนำเส้นด้ายมาร้อยเข้ากับฟืม โดยการร้อยผ่านช่องฟืมหวีแต่ละช่องแล้วใช้ท่อนไม้ไผ่เล็กๆ สอดเข้าในห่วงเส้นด้ายที่ร้อยเข้าช่องฟืมหวีเพื่อทำการชิงเส้นด้ายให้ตึงและจัดเรียงเส้นด้ายให้เรียบร้อย ส่วนด้านหน้าของฟืมก็จะมีท่อนไม้ไผ่เช่นเดียวกับด้านหลังเพื่อทำการชิงเส้นด้ายให้ตึงเช่นเดียวกับด้านหลังของฟืม

1.4 การย้อมเส้นไหมนั้นทางกลุ่มจากมีวิธีในการย้อมอยู่ด้วยกัน 2 วิธี สีที่ได้มาจากทางธรรมชาติ ที่สามารถนำวัตถุดิบจากท้องถิ่นสามารถนำมาประยุกต์ให้เข้ากับสีที่ทางกลุ่มต้องการของในแต่ละครั้ง เช่น ใบไม้ รากไม้ ที่ได้ตามสีที่ต้องการ และสีที่ได้จากทางเคมีที่นำมาย้อมให้เกิดประสิทธิภาพได้มากที่สุดตามที่ต้องการ และให้เนื้อผ้าที่ออกมาดี

1.5 การหลอมสายไหมนั้นเป็นวิธีในการที่เรานำไหมมาสานกับไนเพื่อให้ได้เส้นไหมพร้อมที่จากนำไปทอให้เป็นผืนผ้าทอการนำไปใช้ประโยชน์และมีลวดลายที่เกิดความพึงพอใจต่อผู้ซื้อให้ได้ดีที่สุดการหลอมสายไหมนั้นเป็น ขั้นตอนในการที่ต้องใช้ความพยายามในทุกครั้งที่ต้องการเส้นไหมในทุกครั้งต้องมีใจรักจึงจะสำเร็จ

1.6 การทอผ้านั้นจะมีการทอที่ใช้ส่วนของร่างกายเป็นส่วนหนึ่งในการใช้ทอ เช่น มือเท้าเป็นส่วนสำคัญ เท้า คือ จะใช้ในการเหยียบด้านล่างของตะกอกเพื่อที่จะให้เชือกวิ่งแยกด้ายยืนแยกออกจากกัน และในส่วนของมือจากช่วยในการนำเส้นด้ายสองเส้นซัดไปมาทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มหนึ่งที่เรียกว่าเส้นไหมยืน และอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่าเส้นพุ่งลวดลายของผ้าก็จะเกิดความแตกต่างกันตามทีทางกลุ่มทอ และเกิดผืนผ้าเพื่อจะนำไปใช้ในการสวมใส่ (ดังภาพที่ 1-2)

ภาพที่ 1 กง

ภาพที่ 2 แกนกระสวย

ภาพที่ 3 ไน

ภาพที่ 4 ไม้เหยียบบहुก

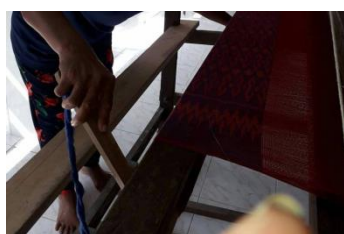
ภาพที่ 5 หลอดด้าย

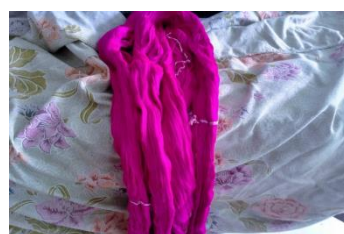
ภาพที่ 6 กี่ทอผ้า

ภาพที่ 7 การลอกกาว

ภาพที่ 8 พิมพ์ช่วยทอผ้า

ภาพที่ 9 การย้อมไหม

ภาพที่ 10 การกรอเส้นด้าย

ภาพที่ 11 การการทอผ้า

ภาพที่ 12 ผ้าทอสมบูรณ์

2. ปัญหาและอุปสรรคการทอผ้าที่บ้านในชุมชนวังเต่าศุภย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขา
โร อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยดังนี้

2.1 ปัญหาด้านวัตถุดิบ และเส้นไหมยังไม่ดีพอสมควร เพราะเส้นไหมบางส่วน
จำเป็นต้องรับมาจากที่อื่น ทำให้ขาดคุณภาพ เกิดปัญหาในการทอผ้า และเนื้อผ้าที่เราทอก็คงไม่มี
คุณภาพ

2.2 ปัญหาด้านการจำหน่าย และการตลาดเป็นสาเหตุหลักที่จะทำให้ทางกลุ่มนั้นเกิดปัญหากับทางการส่งออกของสินค้าในเรื่องของเศรษฐกิจที่ส่งผลกระทบต่อผู้ซื้อเป็นอย่างมากที่ส่งออกได้ช้า และการส่งออกที่น้อยลงของทางกลุ่ม และการประชาสัมพันธ์ของทางกลุ่มที่ช้าจึงมีผลต่อการประสานงานกันทางการตลาด

2.3 ปัญหาของเรื่องการขาดต้นทุนการผลิตของเงินทุนในการซื้ออุปกรณ์ทอผ้า เพราะในบางครั้งอุปกรณ์ในการทอผ้าทำให้เกิดความเสียหาย และไม่มีต้นทุนที่จะซื้อใหม่ต้องรอต้นทุนที่จะเข้ามาให้กับทางกลุ่มนั้นเพื่อนำไปซื้ออุปกรณ์การทอผ้า ต้นทุนทางกลุ่มต้องใช้อย่างประหยัดทุกครั้งที่เข้ามาเป็นส่วนสำคัญต่อการทอผ้า (ดังภาพที่ 13-14)

ภาพที่ 13 เส้นไหม
ขาดคุณภาพ

ภาพที่ 14 ปัญหาการจำหน่าย
เนื่องจากราคาสูง

ภาพที่ 15 ปัญหาอุปกรณ์
ชำรุด
และไม่มีทุนในการจัดซื้อ

3. แนวทางการส่งเสริมการทอผ้าที่บ้านในชุมชนวังเต่าคุนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาไร่ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชผลการวิจัยดังนี้

3.1 การส่งเสริมจำหน่ายทางการตลาดนั้นทางกลุ่มก็จะมีวิธีในการส่งออกจำหน่าย อยู่แล้วภายในกลุ่ม คือการนำเสื่อผ้านั้นไปตั้งโชว์ตามงานต่าง ๆ ที่ได้มีการติดต่อเข้า และช่วยการจำหน่ายในด้านการส่งออกให้กับพ่อค้าที่เข้ามาติดต่อซื้อ และในด้านการจำหน่ายให้กับผู้คนที่ได้เข้ามาทัศนศึกษาดูงานจึงทำให้เป็นอีกส่วนของการส่งออกทางการตลาด

3.2 การส่งเสริมต้นทุนนั้นทางศูนย์มีส่วนมาจากของกลุ่มกองทุนของหมู่บ้านที่ได้นำเงินเข้ามาช่วยเหลืออีกส่วนหนึ่งเพื่อที่จะต่อยอดให้กับศูนย์ทอผ้าได้ผลิตผ้าออกมาจำหน่ายต้นทุนก็มีส่วนที่เข้ามาเรื่อย ๆ กับทางศูนย์ได้พัฒนาได้ดีและจะการที่ทางภาครัฐนั้นได้มองเห็นถึงปัญหา ด้านต้นทุนจึงนำเงินเข้ามาช่วยที่ได้ชื่อว่าเป็นสินค้าโอท็อป

3.3 การออกแบบลวดลายทางกลุ่มจากมีส่วนที่ได้ลวดลายมาจากการนำรูปแบบของทางกลุ่มอื่น ๆ มาประยุกต์เป็นของตัวเอง และได้เกิดความสนใจของลูกค้าที่เข้ามาซื้อและลวดลายให้อีกทางหนึ่งที่เกิดความทันสมัยให้เข้ากับยุคในปัจจุบันที่ผู้ซื้อสามารถให้ความสนใจได้มากขึ้นกับทางกลุ่มนั่นเอง (ดังภาพที่ 16-18)

ภาพที่ 16 เตรียมจะนำผ้าทอ
ส่งให้กับลูกค้าที่สั่งทาง
ออนไลน์

ภาพที่ 17 นำผ้าไปจัดแสดง
ในงานของตำบล

ภาพที่ 18 ลวดลายของบน
ผืนผ้าที่จะทอ เช่น ลายลูกแก้ว

อภิปรายผลการวิจัย

1. วิธีการทอผ้าพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

1.1 การเตรียมวัสดุ และอุปกรณ์ในการทอผ้าด้วยมือ คือ กี่ ฝืม กระจาย และอุปกรณ์ที่เป็นส่วนทำให้การทอผ้าได้อย่างเรียบง่ายเกิดลวดลายสอดคล้องกับการศึกษาของอุบลศรี อรรถพันธ์ ที่กล่าวว่า เครื่องมือในการทอผ้ามีกี่ หรือหูกการทอผ้ามีการพัฒนามาจากการถัก และมีการใช้เส้นพุ่งในแนวนอน (อุบลศรี อรรถพันธ์, 2554)

1.2 การลอกกาวยไหมทั้งเส้นพุ่ง เส้นยืน โดยใช้วิธีการใช้สารธรรมชาติ เพื่อให้ผ้านั้นออกมามีลวดลาย โดยนำไหมไปละลายกับสีที่ตัวเองละลายในน้ำอุณหภูมิความร้อนที่ปานกลางนำไหมลงต้มเพื่อในการกำจัดสิ่งปนเปื้อนออกและลอกเส้นไหมตามความถนัด สอดคล้องกับการศึกษาของ กฤษฎาพร สีหะวงษ์ กล่าวคือ การลอกกาวยไหมโดยนำละลายน้ำ และการลอกกาวยไหมด้วยน้ำภายใต้ความดันสูง (กฤษฎาพร สีหะวงษ์, 2558)

1.3 การเตรียมฝืมการทอนำเส้นด้ายมาร้อยเข้ากับฝืม โดยการร้อยผ่านช่องฟันหวีแต่ละช่องแล้วใช้ท่อนไม้ไผ่เล็ก ๆ สอดเข้าในห่วงเส้นด้ายที่ร้อยเข้าช่องฟันหวีเพื่อทำการชิงเส้นด้ายให้ตึงและจัดเรียงเส้นด้ายให้เรียบร้อย ส่วนด้านหน้าของฝืมก็จะมีท่อนไม้ไผ่เช่นเดียวกับด้านหลังเพื่อทำการชิงเส้นด้ายให้ตึงเช่นเดียวกับด้านหลังของฝืม สอดคล้องกับการศึกษาของอัจฉราพร ไชละสูต ที่ว่าฝืมเป็นโลหะที่ทำขึ้นเป็นได้ซี่เล็ก ทำด้วยไม้ไผ่ผูกเชือก แล้วกระหนาบด้วยกรอบไม้ใช้น้ำเส้นด้ายสอดเข้าไปหนึ่งเส้นเพื่อให้ด้ายสามารถยืนห่างตามความละเอียดของผ้า (อัจฉราพร ไชละสูต, 2526)

1.4 การย้อมเส้นไหมย้อมสีมีวิธีการย้อมสีที่ได้มาจากทาง เช่น ใบไม้ รากไม้โดยการนำสีที่ต้องการนั้นต้มในน้ำร้อน และรอให้สีของวัตถุดิบนั้นออกจึงนำไหมใส่ไป และนำมาตากแดดเอาไว้เพื่อให้ไหมแห้ง สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม กรมหม่อนไหม โดยกระทรวงเกษตร และสหกรณ์ ที่กล่าวว่า สีที่ใช้ในการย้อมไหม คือ สีที่ได้จากธรรมชาติส่วนใหญ่เป็นพืชได้จากใบ ราก ลำต้นซึ่งจะมีวิธีการย้อมส่วนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะของพืช (สำนักพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตร และสหกรณ์, 2554)

1.5 การหลอมสายไหมนำไหมมาสานกับไหมเพื่อให้ได้เส้นไหมพร้อมที่จากนำไปทอให้เป็นผืนผ้าและมีลวดลายที่เกิดความสมบูรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาอุบลศรี อรรถพันธ์ ในการหลอม

เส้นไหมพุ่งโดยการทำให้ไหมไปสอดใส่ในห่วงเส้นด้ายไหมตามสี และทอสานขัดกับเส้นยืนที่ลวดลายปรากฏอยู่บนผืนผ้าจะเป็นลวดลาย (อุบลศรี อรรถพันธ์, 2554)

1.6 การทอผ้าการนำเส้นไหมที่ผ่านกระบวนการทอผ้าแล้วจะมีการทอผ้าโดยใช้เท้าเหยียบด้านล่างของตะกอกเพื่อที่จะให้เชือกกรังแยกด้ายยืนแยกออกจากกันและในส่วนของมือจากช่วยในการนำเส้นด้ายสองเส้นขัดไปมา คือ กลุ่มหนึ่งเรียกว่าเส้นไหมยืน และอีกกลุ่มหนึ่งเรียกว่าเส้นพุ่ง ลวดลายของผ้าก็จะเกิดความแตกต่างกันตามที่ทางกลุ่มทอผ้า สอดคล้องกับการศึกษาของทัตวรรณ ธิมาคำ และคณะ ที่กล่าวว่า การคัดลายบนเส้นไหมการเก็บตะกอดอกการทอผ้ายก และการทอทำให้เนื้อผ้าแน่นสม่ำเสมอ เพราะผู้ทอมีเทคนิคเฉพาะในการทอผ้า (ทัตวรรณ ธิมาคำ และคณะ, 2554)

2. ปัญหา และอุปสรรคการทอผ้าพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ประกอบด้วย

2.1 ปัญหาด้านวัตถุดิบ หรือคุณภาพเส้นไหมยังไม่ดีพอสมควร ขาดคุณภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของสันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์และคณะที่กล่าวว่า เส้นไหมบางครั้งเส้นไหมขาดคุณภาพ และเนื้อผ้าก็จะมีประสิทธิภาพต่อการใช้งาน (สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์ และคณะ, 2554)

2.2 ปัญหาด้านการจำหน่าย และการตลาด เพราะส่งออกที่น้อยลง การประชาสัมพันธ์ของทางกลุ่มที่ช้าเพราะไม่พร้อมเรื่องการตลาดสอดคล้องกับการศึกษาของหทัยรัตน์ บุญยรัตพันธุ์ เงินทองที่กล่าวว่า ผู้ทอผ้าไหมไม่สามารถนำไหมไปสู่ตลาด โดยตรงด้วยตนเองจำเป็นต้องนำไปขายผ่านตลาด หรือพ่อค้าคนกลาง และบางส่วนกลายเป็นเพียงแรงงานรับจ้าง (หทัยรัตน์ บุญยรัตพันธุ์ เงินทอง, 2559)

2.3 ปัญหาด้านต้นทุนการผลิตที่ไม่พอกับการทอผ้า เพราะบางครั้งอุปกรณ์เสียหาย และไม่มีต้นทุนที่จะซื้อใหม่ ทำให้ไม่มีประสิทธิภาพต่อผลงานที่ได้ตั้งไว้ล่วงหน้า สอดคล้องกับการศึกษาของชนิดาภา มาตราช และรุ่งนภา กิตติลาภ คือ ต้นทุนเฉลี่ยต่อผืน ได้แก่ วัตถุดิบ ค่าแรงทางตรง และค่าใช้จ่ายในการผลิตมีต้นทุนในการลงที่ไม่เพียงพอต่อสมาชิก (ชนิดาภา มาตราช และรุ่งนภา กิตติลาภ, 2559)

3. แนวทางการส่งเสริมการทอผ้าพื้นบ้านของศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้า ตำบลเขาโร อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัทรธิดา ผลงาม (2551) งานวิจัยของพัฒนา ปัทมวงษ์ (2550) และงานวิจัยของ ภัทราวดี อัครลา และการุณย์ บัวเผื่อน (2558) ประกอบด้วย

3.1 ด้านการส่งเสริมจำหน่าย และการตลาดคือการนำเสื้อผ้าไปตั้งโชว์ตามงานต่าง ๆ ที่ได้มีการติดต่อเข้า และช่วยการจำหน่ายในด้านการส่งออกให้กับพ่อค้าที่เข้ามาติดต่อซื้อ และจำหน่ายให้กับผู้คนที่ได้เข้ามาทัศนศึกษาดูงาน หรือผู้คนที่อยู่ต่างชุมชนของทางที่สามารถจำหน่ายสินค้า เช่น งานแสดงสินค้า งานเทศกาล และสถานที่จำหน่ายสินค้า ทั้งภายในจังหวัด ภายนอกจังหวัด หรือต่างประเทศ

3.2 ด้านการส่งเสริมต้นทุนจากกลุ่มกองทุนของหมู่บ้านที่ได้นำเงินเข้ามาช่วยเหลือเพื่อที่จะต่อยอดให้กับศูนย์ทอผ้ารวมถึงงบประมาณจากภาครัฐเพื่อเป็นสินค้าโอท็อปการผลิตอย่างเต็มที่เต็มประสิทธิภาพของสินค้า และตลาดแบบเสรี ภายใต้ต้นทุนที่พร้อม และรับส่งสินค้าทั้งไม่มีการตั้งกำแพงภาษีทำให้การผลิตที่ทำได้ง่าย

3.3 ด้านการออกแบบลวดลายตามยุคสมัยดึงดูดลูกค้าให้มีความสนใจและผ้าแต่ละผืนมีเอกลักษณ์เฉพาะลวดลายผ้าทอเกิดจากความภูมิใจในภูมิปัญญาผ้าพื้นบ้าน ใช้สีธรรมชาติเห็นถึงคุณค่าของผ้าทอสร้างเด็กรุ่นใหม่ คิดค้นแปลงลายผ้า หรือออกแบบลายผ้าขึ้นมาเองอย่างมีคุณภาพจนเป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

1. **ข้อเสนอแนะต่อกลุ่ม** มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรมีการตั้งคณะกรรมการ และให้ความรู้ในเรื่องการจัดการจำหน่ายสินค้า การพัฒนาผลิตภัณฑ์ แลกการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความแตกต่างกับสถานที่อื่น ๆ และสร้างอัตลักษณ์ของผ้าทอผ้าตนเอง

2. **ข้อเสนอแนะต่อชุมชน** มีข้อเสนอแนะต่อ ได้แก่ ควรมีการสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนความรู้กับต่างชุมชน เพื่อต่อยอดสินค้าในชุมชน และควรมีการส่งเสริมเยาวชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบต่อวัฒนธรรมการทอผ้าให้เป็นมรดกของชุมชนต่อไป

3. **ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงาน** มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ หน่วยงานการพัฒนาชุมชนเข้ามาส่งเสริมในการจัดหาเงินทุนให้กับทางกลุ่มในการจัดซื้ออุปกรณ์ของการทอผ้า และองค์การบริหารส่วนตำบลควรเข้ามาส่งเสริม หรือจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาความรู้ และคุณภาพของผ้าทอในการประยุกต์หรือออกแบบลวดลายเพิ่มขึ้นจากเดิมที่มีอยู่แล้ว

4. **ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป** มีข้อเสนอแนะ ได้แก่ ควรศึกษาเกี่ยวกับลวดลายผ้าทอเพื่อเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนเอง และควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการถ่ายทอดวิธีการทอผ้าจากบุคคลที่เก่าแก่สู่รุ่นใหม่

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่เอื้อสถานที่ค้นคว้าทางวิชาการ ขอขอบคุณผู้เชี่ยวชาญทุกท่านที่กรุณา และอนุเคราะห์ช่วยเหลือในการทำการวิจัยเป็นอย่างดี ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลทุกท่านที่อนุเคราะห์ข้อมูล รวมถึงข้อเสนอแนะต่าง ๆ และท้ายสุด ขอกราบขอบคุณผู้สนับสนุนทุกท่าน ที่ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ และเป็นกำลังใจเสมอมา จนสำเร็จได้ด้วยดี

เอกสารอ้างอิง

กฤษฎาพร สีหะวงษ์. (2558). การศึกษาเปรียบเทียบกระบวนการลอกกาไหมแบบ 2 ขั้นตอน (เอมไซม์ซิงกิเบนตามด้วยสารละลายโซดาแอชเจือจาง)กับกระบวนการลอกกาไหมด้วยสารละลายโซดาแอชปกติ. (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).

ชนิดามา มาตรา และรุ่งนภา กิตติลาภ. (2559). การศึกษาต้นทุน และผลตอบแทนกลุ่มทอผ้าไหมมัดหมี่ “ลายฟองน้ำหัวฝาย” ตำบลปอแดง อำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น. *วารสารสถาบันวิจัยพินลธรรม*, 3(2),210.

ทัตวรรณ ธิมาคำ, รัตนา ณ ลำพูน และทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. (2554). การจัดการความรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้านล้านนาเรื่อง การทอผ้ายกลำพูน. *วารสารสารสนเทศศาสตร์*, 28(2), 17.

- พัฒนา ปัทมวงษ์. (2550). **กระบวนการผลิต และการค้าผลิตภัณฑ์ผ้าฝ้าย** ศึกษารณิ : ชุมชนที่
ได้รับการส่งเสริมจากบริษัททุ่งระหาสิน แขวงสุวรรณเขตสาธารณรัฐประชาธิปไตย
ประชาชนลาว. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ
ศรีสะเกษ).
- ภัทรธิดา ผลงาม. (2551). **การพัฒนาศักยภาพ และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ OTOP : กรณีศึกษาในกลุ่ม
ทอผ้าพื้นเมืองบ้านนาด้วง อำเภอนาด้วง จังหวัดเลย.** เลย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- สันต์ทัศน์ เพ็ญจันทร์, วนิดา เชื้อคำฟู, พิพรรณ ศรีทะ,เสาวนีย์ คำวงศ์ และวาสนา มาวงค์. (2554).
ภูมิปัญญาเชิงช่างเชียงใหม่. เชียงใหม่ : โสตนาพรินทร์พัฒนาหม่อนไหม.
- สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2537). **ผ้าไทย.** กรุงเทพมหานคร : ศุภสภาลาดพร้าว.
- สำนักพัฒนา และถ่ายทอดเทคโนโลยีหม่อนไหม กรมหม่อนไหม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
(2554). **การเลี้ยงไหม.** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกิจกรรมโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์
ทหารผ่านศึก.
- หทัยรัตน์ บุญยรัตพันธุ์ เงินทอง. (2559). ปัญหาของกลุ่มผลิตผ้าไหมมัดหมี่ในตำบลศรีบุญเรือง
อำเภอนบพ จังหวัดขอนแก่น. **วารสารการบริหารท้องถิ่นมหาวิทยาลัยขอนแก่น, 9(1), 10.**
- อัจฉราพร ไสละสูต. (2526). **ความรู้เรื่องผ้า.** กรุงเทพมหานคร : อักษรบัณฑิต.
- อัมพร ศรประสิทธิ์, วรณา ประยุกต์และฉัตรไชย จันทร์พริ้ม. (2547). **การพัฒนาพิพิธภัณฑ์ดิจิทัล
บ้านทอพื้นบ้านภาคใต้.** สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่.
- อุบลศรี อรรถพันธุ์. (2554). **ผ้าทอพื้นเมืองภาคใต้.** สงขลา : เอสพรินทร์.

ประวัติแบบถ่ายบทความ (ภาษาอังกฤษ)

Name and Surname : Nittaya Damsisuk
Highest Education : High school
University or Agency : Nakhon Si ThammaratRajabhat University
Field of Expertise : Community development
Address : No. 1, Program in Community Development, ThaNgio Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 80280

Name and Surname : Suthira Chairuksa Ngoenthaworn
Highest Education : Doctor of Philosophy Program in Cultural Studies
University or Agency : Nakhon Si ThammaratRajabhat University
Field of Expertise : Community development
Address : No. 1, Program in Community Development, ThaNgio Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 80280

Name and Surname : Daycho Khaenamkhaew
Highest Education : Doctor of Philosophy Program in Social Development
University or Agency : Nakhon Si ThammaratRajabhat University
Field of Expertise : Community development
Address : No. 1, Program in Community Development, ThaNgio Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 80280

Name and Surname : Maytira Krainatee
Highest Education : Master of Art in Human and Social development
University or Agency : Nakhon Si ThammaratRajabhat University
Field of Expertise : Community development
Address : No. 1, Program in Community Development, ThaNgio Subdistrict, Mueang District, Nakhon Si Thammarat Province 80280